

Ben altrament

A partir de l'adjectiu pronominal *altre* hem format l'adverbi *altrament*, que és, per tant, un mot de formació anàloga a *dignament*, *vagament* o *pobrament*. És un mot viu només en una part del nostre domini lingüístic —no forma part, per exemple, del parlar barceloní—, però s'usa normalment en la llengua culta o escrita, que ha contribuït a divulgar-lo i popularitzar-lo.

Altrament té la seva forma corresponent en el mot del francès «autrement», amb una significació primitiva gairebé equivalent. En el francès actual, però, aquest adverbi ha adquirit els significats de «molt» o «més» en certes oracions comparatives, valor que no té el nostre *altrament*, raó per la qual cal anar amb compte, en les traduccions del francès al català, a no traduir sistemàticament «autrement» per *altrament*.

Com d'altres adverbis de manera en *-ment*, *altrament* ha adquirit un valor conjuntiu. Avui li reconeixem tres valors diferents: un com a mot adverbial, i dos com a mot amb funció conjuntiva. Com a adverbi significa «d'una altra manera» —talment com, per exemple, *dignament* significa «d'una manera digna»—, en frases com *Jo m'ho miro altrament que tu*, *Ell ho hauria fet altrament*, *Dit altrament...* I com a mot conjuntiu significa «d'altra part» o «d'altra banda» i «si no fos per això». Un exemple del primer cas pot ésser el següent: *Ja coneix el camí. Altrament,*

jo l'acompanyaré. I un exemple del segon: *Hi aniré perquè hi vas tu: altrament, no hi aniria pas*. En aquest segon cas, en lloc de *altrament* s'usa sovint el conjunt *si no* (seguit sempre d'una coma), que és una solució molt popular i digna de tenir en compte. És, en canvi, incorrecte, tal com llegim a cops en textos mal revisats, de recórrer a «del contrari», que no és sinó un calc d'una expressió del castellà.

Com a adverbi, *altrament* admet d'ésser modificat per un altre adverbi —normalment *ben*—, capacitat que no té quan és usat amb cap dels seus dos valors conjuntius. Com que aquesta modificació a penes altera el seu valor —en aquest cas *ben* és un mer intensiu— pot constituir en certes construccions un recurs molt útil per a indicar inequívocament la funció adverbial de *altrament*. Llegim: *Les càpsules dels coets quedaven inserribles un cop havien reentrat a l'atmosfera terrestre. Altrament, el «Columbia» torna a terra com si fos un avió comercial i...* Cal una anàlisi detinguda del text per a copsar-ne fidelment el sentit, tant més que és en realitat més complex: nosaltres l'hem simplificat per al nostre propòsit. Però una simple modificació de *altrament* indica clarament el seu valor adverbial i facilita la lectura del text: *Ben altrament, el «Columbia» torna a terra com si fos un avió comercial i...*